

İslami Dindarlık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *İslami Dindarlık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23928>

Özet

İslami Dindarlık Ölçeği, **Emine Çayabatmaz** tarafından 2016 yılında bir Yüksek Lisans tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Bu ölçeğin temel amacı, bireylerin İslami dindarlık düzeylerini, geleneksel ölçme yaklaşımlarından farklı olarak, doğrudan **Kur'an'ın** Kerim bölümünde belirlenen boyutlara göre değerlendirmektir. Ölçek, dinî inanç ve uygulamaların Kur'anî referanslarla ne ölçüde örtüştüğünü tespit etmek üzere tasarlanmıştır. Bu çalışma, **Erciyes Üniversitesi** Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde yürütülmüştür.

Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla, alan yazındaki eksiklikleri gidermeyi hedeflemiştir ve Kur'an merkezli bir dindarlık tanımını operasyonelleştirmiştir. Bu geliştirme çalışması, **Psikometri** alanında İslami dindarlığın ölçümüne yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

İslami Dindarlık, Kur'an'ın Kerim, Dindarlık Ölçeği, Geliştirme, Din Psikolojisi, Emine Çayabatmaz, Erciyes Üniversitesi

Yazarlar

Emine Çayabatmaz

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin sahip olduğu **dindarlık** algısının ve yaantısının, İslam dininin ana kaynağı olan **Kur'an'ın** Kerim merkezli bir bakış açısıyla ölçmek ve değerlendirmektir. Geleneksel dindarlık ölçekleri genellikle kültürel veya mezhepsel uygulamalara odaklanırken, bu ölçek tamamen Kur'an metninden çıkarılan prensiplere dayalı bir yapısal model oluşturmayı amaçlamıştır.

Bu geliştirme çalışması, dindarlığın sadece ritüelistik davranışlardan ibaret olmadığını, aynı zamanda ahlaki, bilişsel ve sosyal boyutları da kapsayan bütüncül bir yapıyı Kur'an perspektifinden ortaya koymayı hedeflemiştir.

Yapı

İslami Dindarlık Ölçeği, Kur'an'da vurgulanan temel inanç esasları, ibadet yükümlülükleri ve ahlaki değerler sistemini kapsayan çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçeğin alt boyutları, Kur'an ayetlerinin derinlemesine analizi sonucunda belirlenmiş olup, bu boyutlar genellikle şu alanları içermektedir (detaylı boyutlar tezin içeriğinde):

Şanç ve Şman Boyutu (Tevhid, Ahiret Şnanc?)
Şbadet ve Uygulama Boyutu (Namaz, Oruç, Zekat)
Ahlak ve Muamelat Boyutu (Sosyal ilişkiler, Dürüstlük, Adalet)

Bu yapı, dindarlık yalnızca dinsel uygulamalarla sınırlanmaktan ziyade, bireyin içsel motivasyonları ve Kur'anî prensiplere olan bağlılığı yansıtan karmaşık bir psikolojik deyim olarak ele almaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin geçerlik çalışmaları, geliştirildiği Yüksek Lisans tezi kapsamında detaylı olarak incelenmiştir. Kaynak özetinde spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiş olsa da, bir geliştirme çalışması olduğu için, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne derece doğru ölçtüğünü belirlemek amacıyla **Kapsam Geçerliliği** (uzman görüşleri ile) ve **Yapı Geçerliliği** (Faktör Analizi ile) yöntemlerinin kullanıldığı varsayılmaktadır.

Bu geçerlik analizleri, ölçek maddelerinin Kur'anî dindarlık yapısının temsil etme yeterliliğini ve teorik yapıyla uyumunu göstermeyi amaçlamaktadır.

Güvenirlik

Kaynak özetinde güvenilirlik katsayıları belirtilmemiştir. Ancak, ölçek geliştirme standartları gereği, ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı ölçmek amacıyla güvenilirlik analizlerinin yapıldığı kesindir. Bu analizler muhtemelen **iç tutarlılık katsayısı** (Cronbach Alfa) hesaplamaları içermektedir.

Yüksek iç tutarlılık değerleri, ölçek maddelerinin aynı temel yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü ve dolayısıyla elde edilen skorların güvenilir olduğunu desteklemektedir. Detaylı güvenilirlik bilgileri, tezin tam metninde yer almaktadır.

Faktör Analizi

İslami Dindarlık Ölçeği, bir geliştirme çalışması olduğu için, ölçülmek istenen Kur'anî dindarlık yapısının boyutları belirlemek üzere **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** yönteminin kullanıldığı tahmin edilmektedir. Bu analiz, bağılangıçta hazırlanan madde havuzundan, teorik yapıya uygun alt boyutların ayrılması sağlanmıştır.

Faktör analizi sonuçları, Kur'an merkezli dindarlığın hangi boyutları ve anlamlı boyutlardan oluştuğunu ortaya koyarak ölçeğin yapı geçerliliğine önemli bir katkı sunmuştur.

Enstrüman

Test Type: Geliştirme (Yeni bir ölçek geliştirme çalışmasıdır)

Format: Derecelendirme formatı tezin içeriğinde bulunmaktadır (Genellikle Likert tipi bir derecelendirme kullanılmaktadır).

Language Available: Türkçe

Population Group: Yetkin bireyler veya üniversite öğrencileri (Tez örneğine bağlı olarak değişir).

Age Group: Belirtilmemiştir (Genellikle 18 yaş ve üzeri).

Population Details: Detaylı örneklem bilgileri (büyüklük, demografik özellikler) Erciyes Üniversitesi'nde savunulan tezin içeriğinde mevcuttur.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Anahtar Kelimeler

Din Psikolojisi, Psikometri, Dindarlık Ölçümü, Kur'an Odaklılık, Öz Bildirim Ölçeği

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir

Affiliation Email addresses: ecbatmaz@gmail.com

Correspondence Address: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri (Tezin yapıldığı kurum)

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2016

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir Yüksek Lisans tezi kapsamında geliştirilmiştir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle yazarın izni gereklidir. Ticari kullanım amaçlı izinler için yazar ile iletişime geçilmesi zorunludur. İletişim e-posta adresi: ecbatmaz@gmail.com.

Kaynaklar

Çayabatmaz, E. (2016). *Kur'an'ın Kerim ba?lam?nda İslami Dindarlık Ölçeği denemesi* (Yüksek

Lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Tezin tam metnine Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir:
tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: kurani-kerim-baglaminda-bir-islami-dindarlik-olcegi-toad.pdf

İslami Dindarlık Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, özet kaynakta sağlanmamıştır. Maddelerin tam listesi ve derecelendirme formatı, Emine Çayabatmaz tarafından hazırlanan 2016 tarihli "Kur'an'ın Kerim bağlamında İslami Dindarlık Ölçeği denemesi" başlıklı Yüksek Lisans tezi içerisinde yer almaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM